

stående spanmålsån. Detta mitt förfaringssätt, förestavadt af nödvändigheten, torde icke förtjena ett så strängt ogillande.

Hvad hade blifvit följden af att i år med stränghet indrifva lånen! jo, att spanmål icke skulle hafva influtit mer än nu blev fallet, men att allmogen yttermera drabbats af de utgifter indrifningskostnaderna medföra. Dertill må tilläggas att det förlidet år inom länet skördade vårsädet är aldeles odugligt och skulle mottaget i kronans magasin, isynnerhet om bättre skördar hädanefter inträffa, derstädes blifva liggande såsom oanvändbart.

Jag ber Herr Senatorn vara öfvertygad derom att jag mer än väl inser det förderfliga i att vänja bonden vid att lefva på lån, men att under närvarande ställning i länet neka all hjälp skulle ofelbart leda till många människors hungersdöd. Till undvikande af så hemska olyckor nödgas jag, ehuru högst ogera, med dagens post till Hans Majestät ingå med underdånig hemställan om icke anslag kunde beviljas till nödens afhjelpande, äfvensom att framhålla behofvet af vårutsäde deraf stor brist inom länet råder.

För Herr Senatorns godhetsfullt uttalade deltagande i den sorg mig genom min älskade Hustrus bortgång drabbats, får jag aflägga den varmaste tacksägelse. Jag känner nu att förlusten af en god hustru är förlusten af halfva lifvet.

Med fullkomligaste Högaktning har jag äran framlefvat

Högädle Herr Senatorns
ödmjukaste tjenare
C. G. Wrede

Nikolaistad den 17 Mars 1865.

431 *YTTRANDE VID PLENUM 20.III 1865* *RA, Senatens arkiv*

... dervid Senatorn Snellman – yttrade, det Senatorn ansåg sig böra fästa Hans Kejserliga Majestäts nådiga uppmärksamhet vid den i §: 10. föreslagna ändring af nu gällande Riddarhusordning, ett nemligen ättens huvudman, icke ätten, skulle ega utse fullmäktig för densamma vid landtdag.

Ridderskapets och Adelns privilegium, att utgöra en fjerdedel af representationen vore, såsom allmänt insedt och erkänt är, hvarken rättvis eller tidsenlig i ett land, der sagde stånd besitter en så ringa del af nationel förmögenheten och icke heller numera kan anses företrädesvis och för sig representera den högre insigten och bildningen. Redan stadgandet att ättens hufvudman eller näst honom den i släkt följden älte eger representera ätten, gjorde det dessutom tillfälligt, om representanten, hade något allmännare samhällsintresse att bevaka och egde den insigt samt den mogenhet i omdöme och karakter, som borde fordras af en folkets lagstiftare. Skulle dock privilegiet stannat härvid, hade den uppoffring bevistandet af landtdag kräfvat af en representant, som intet arvode åtnjuter, utgjort någon borgen för den sjelfskrifne representantens värdiga utöfvande af sitt kall. Men då Riddarhusordningen tillåter ätten till fullmäktig för sig utse hvilken adelsman som helst, hade detta haft till följd, att till besparande af representationskostnaden fullmäktigskapet blifvit öfverlemnadt åt någon adelsman som för sin tjenst eller eljest varit bosatt på den ort, der landtdag hålles,

vanligast hufvudstaden. I Sverige hade detta förfarande i förening med voringen per capita under den såkallade frihetstiden lemnat partierna villiga köpta redskap, och äfven sjelfva fullmakterna, hafva utgjort och torde ännu utgöra föremål för handel. Ännu är derstädes Ridderskapet och Adeln till betydlig del representaradt af unga män i hufvudstaden, utan förmögenhet, utan insigt och erfarenhet. Äfven vid senaste landtdag här i landet var genom sådane fullmakter representantkallet delvis öfverlåtet åt personer, hvilkas samhällsställning icke ännu gifvit dem några allmänne intressen att representera, och hvilkas kallelse till lagstiftare man icke kan anse sig förbunden att alltför högt uppskatta.

Skulle nu rättigheten att utfärda sådan fullmakt öfverföras från ätten på hufvudmannen ensam, måste olägenheterna och missbruket blifva än större.

Och som ifrågavarande stadgande om representantkallets utövande genom fullmäktig vore af den ingripande betydelse för landet och dess representation, att Senatorn fann tvifvelaktigt, huruvida någon ändring deri borde i Riddarhusordningen ske, förrän den ingått i en af Hans Kejsleriga Majestät och landets ständer beslutad allmän Landtdagsordning, afstyrkte Senatorn densamma underdånigst.

Widare fann Senatorn nödigt att slutmomentet uti §: 13., som stadgar det, i fall af Landtmarskalks under landtdag inträffande sjukdom eller annat förfall att föra ordet, ordförande utses inom ståndet genom val, undergår den ändring att Monarken vid landtdags öppnande utser, jemte Landtmarskalk, äfven en vice Landtmarskalk, hvilken, i händelse af hinder för Landtmarskalken, inträder i dennes ställe såsom ordförande hos Ridderskapet och Adeln, dock honom förbehållet att, såframt han i egenskap af landtdagsman innehar säte å Riddarhuset, sin representationsrätt derstädes utöfva vid alla de tillfällen, då han icke leder ståndets förhandlingar; hvarutom, enligt Senatorns tanke, den i §: 14. föreskrifna ordning för Landtmarskalkens emottagande, innan landtdags öppnande, af de tvänne främste närvarande ledamöterna bland Ridderskapet och Adeln, borde ändras derhän att nämnde ledamöter skulle, i händelse af Monarkens frånvaro, i berörde afseende inställa sig hos den Han i nåder behagat utse att i Sitt ställe öppna landtdagen, äfvensom bestämmelsen i §: 43. rörande landtmarskalksstafvens aflemnande vid landtdagens slut jemväl skulle rättas till öfverensstämmelse med hvad vid §: 14. framställts.

I öfrigt ville Senatorn i underdånighet till Hans Kejsleriga Majestät öfverlemna, huruvida Hans Majestät nådigst ville bifalla till förslaget eller funne lämpligare att låta detsamma hvila till dess Hans Majestät nådigst beslutit angående de ändringar i grundlagen, till hvilka proposition komme att Ständerna föreläggas.

432 J. V. SNELLMAN – A. ARMFELT 21.III 1865

RA, A. Armfelts brevsamling

50 Högvälborne Herr Grefve.

Med posten den 16 dennes hade jag äran till Högvälborne Herr Grefven adressera en officiös skrifvelse angående den ledsama Kartasigillata- affären. Hopade göromål hindrade mig att beledsaga den med några vördnadsfulla rader i enskild väg.